

{ การสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต }

Value Creation of Cultural Capital Through the Imagery of Thung Luang Rangsit

สมพร ฐรี¹

Somporn Turee

รัตนฤทธิ จันทรรังสี²

Rattanarit Jantarangsee

สุรพันธ์ จันทนะสุต³

Surapan Chanthanasut

พัฒนา ชินนะโสต⁴

Pattana Chhinnasota

ธรรมรัตน์ บุญสุข⁵

Tammarat Boonsuk

ฐานิญา รวิชวกรณ์⁶

Thaniya Rawichawakorn

¹ ศาสตราจารย์, สาขาวิชาศิลปศึกษา, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Professor, Department of Art Education, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: Somporn_t@rmutt.ac.th, deaw_2007@yahoo.co.th)

² รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาจิตรกรรม, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Associate Professor, Department of Painting, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: rattanarit_j@rmutt.ac.th)

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาศิลปศึกษา, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Assistant Professor, Department of Art Education, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: suraphan_c@rmutt.ac.th)

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Lecturer in the Department of Visual Communication Design, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: pattana_c@rmutt.ac.th)

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Lecturer, Department of Contemporary Product Design Innovation, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: tammarat_b@rmutt.ac.th)

⁶ อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Lecturer, Department of Contemporary Product Design Innovation, Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala University of Technology Thanyaburi (E-mail: thaniya_r@rmutt.ac.th)

บทคัดย่อ

การวิจัยการสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา วิเคราะห์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ทุ่งหลวงรังสิต เพื่อการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิตโดยศิลปิน และเกิดคุณค่าที่มีอัตลักษณ์ของทุ่งหลวงรังสิต และนำคุณค่าทางวัฒนธรรมสู่การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

กระบวนการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายของนักประวัติศาสตร์ ผู้ประกอบการทางศิลปวัฒนธรรม ผู้อำนวยการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ศิลปินแห่งชาติ และสังคม ชุมชนในจังหวัดปทุมธานี 4 อำเภอ (หนองเสือ ลำลูกกา ธัญบุรี คลองหลวง) นำมาสรุปข้อมูล เพื่อนำมาสู่กระบวนการคิดของกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการจินตภาพคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดรูปธรรม (ผลงานศิลปะ) 22 ผลงานโดยศิลปิน และนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5 ผลงาน โดยการมีส่วนร่วมของนักออกแบบ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประกอบการ

ผลงานวิจัยเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดปทุมธานี ศิลปิน นักนักวิจัย นักออกแบบ ชุมชน ตามแนวคิดจินตนาการคุณค่าทางวัฒนธรรมเดิมผสมผสานแนวคิดการต่อยอดใหม่ร่วมสมัย เกิดผลงานศิลปกรรมที่แสดงออกคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิตผ่านกระบวนการทางศิลปะ และเกิดผลงานต้นแบบที่เกิดจากการจินตภาพผลงานศิลปะ สู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบสร้างคุณค่าและมูลค่าวัฒนธรรมและการเผยแพร่ผลงานที่มีอัตลักษณ์ของทุ่งหลวงรังสิต นำมาซึ่งจิตสำนึกรักท้องถิ่นในคุณค่าทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การสร้างคุณค่า, ทุนวัฒนธรรม, จินตภาพ, ทุ่งหลวงรังสิต

Abstract

Research on the value creation of cultural capital through the image of Thung Luang Rangsit for educational purposes Analyze historical values, beliefs, lifestyles, physical geography. Thung Luang Rangsit for the creation of art through the imagination of Thung Luang Rangsit by artists and the value that has the identity of Thung Luang Rangsit and bringing cultural values to upgrading the community economy with prototype products.

cultural value creation process By participating in the creation of a network of historians. cultural entrepreneurs national artist Director of cultural transmission national artist Director of art and culture transmission and community in Pathum Thani Province, 4 districts (Nong Suea, Lam Luk Ka, Thanyaburi, Khlong Luang) summarized the data on 4 topics. to bring to the thought process A participatory process using art as a medium for imaginary cultural values. Krettang (art works) 22 works by artists and 5 prototype products.

The research results are a participatory process of the arts and culture network in Pathum Thani Province, artists, researchers, designers, communities, based on the concept of imagining original cultural values combined with the concept of contemporary new developments. Artworks that express cultural values are created. History, beliefs, way of life through the artistic process and prototype works were born from the imagination of works of art Toward the design of prototype products that create value and the cultural value and dissemination of works that have the identity of Thung Luang Rangsit. Brings awareness of local love and cultural values.

Keywords: Creating, Cultural Capital Values, Image, Thung Luang Rangsit

บทนำ

งานวิจัยนี้ แสดงถึงบริบทของพื้นที่และระบุที่มาของปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (Situation Review) และอธิบายความจำเป็นและความสำคัญของโครงการวิจัยที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาศักยภาพที่สำคัญ และนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และมีบทบาทในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว งานประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ซึ่งชุมชนในทุ่งหลวงรังสิตจังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต โดยให้ความสำคัญในการศึกษา วิเคราะห์อัตลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์อันจะเกิดผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน งานวิจัยเชิงวัฒนธรรมนี้จะเน้นกลไกในการสืบค้นข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมและการขับเคลื่อนการพัฒนาให้บังเกิดผลที่เป็นรูปธรรม จนทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีอัตลักษณ์วิถีชีวิตและจุดเด่นของท้องถิ่นทุ่งหลวงรังสิต และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

การสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรม ได้เลือกพื้นที่ดำเนินโครงการของจังหวัดปทุมธานี ฝั่งตะวันออกของจังหวัดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา “ทุ่งรังสิต” หรือ “ทุ่งหลวงรังสิต” เดิมเรียกว่า “ทุ่งหลวง” หมายถึง ทุ่งอันกว้างใหญ่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตอนใต้อยุธยาลงมาจนจรดกรุงเทพฯ มีแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำบางปะกง เป็นแนวกระหนาบทางซ้ายและขวา โดยมีคลองรังสิตประยูรศักดิ์หรือมักเรียกสั้น ๆ ว่า คลองรังสิต เป็นคลองสายหลัก พัฒนาที่ดินขนาดใหญ่แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งเริ่มขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นโครงการคลองชลประทานเพื่อการเกษตรแห่งแรกของไทยที่ริเริ่มขึ้นเพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณทุ่งหลวงรังสิตให้เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าว รองรับการค้าขายของการส่งออกข้าว ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งของไทยในขณะนั้น ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปทุมธานี บริเวณอำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และจังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอองครักษ์ กรุงเทพมหานคร

บริเวณเขตหนองจอกและเขตบางเขน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่อำเภอวังน้อย และจังหวัดสระบุรี ที่อำเภอหนองแค

ในพื้นที่ทุ่งหลวงรังสิตและคนทั่วไปยังขาดองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมของทุ่งหลวงรังสิต เนื่องจากกาลเวลาได้ผ่านไปในระยะเวลานานับร้อย ปี ยังมีอีกหลายประเด็นในปัจจุบันผู้คนสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ตลอดจนความเข้าใจและความสนใจทางวัฒนธรรมในพื้นที่ทุ่งหลวงรังสิต ยังไม่ชัดเจน และยังไม่รู้จักทุ่งหลวงรังสิตว่าคืออะไร การเล่าเรื่องราวผ่านงานจิตรกรรมด้วยฝีมือของ ศิลปินเพื่อสื่อในภาพเขียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผ่านงานจินตภาพของศิลปินที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่ยอมรับระดับประเทศเข้าร่วมการสร้างคุณค่าในความหมายทางด้าน ทัศนศิลป์ โดยใช้ทุนวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ภูมิปัญญาไปสู่การ สร้างสรรค์อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าทางศิลปวัฒนธรรมที่แสดงออก รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อท้องถิ่น เพื่อนำไปประมวลเกิดแรงบันดาลใจของศิลปิน เพื่อสร้าง ผลงานที่สร้างสัญลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของทุ่งหลวงรังสิตให้เกิดขึ้นและให้เป็น ที่สนใจ และมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและสามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมของทุ่งหลวงรังสิต

กระบวนการวิจัยการสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานสร้างสรรค์ศิลปกรรมและผลิตภัณฑ์ให้ เกิดผลที่เป็นรูปธรรม สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งจะเป็นการสานต่อนโยบายการส่งเสริมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เชิงสร้างสรรค์และ ตอบสนองผู้บริโภค รวมถึงการยกระดับช่องทางการจำหน่ายในตลาดที่ส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้มแข็งและมีเอกลักษณ์บ่งบอกถึงวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการ นี้จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการพัฒนาโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม สามารถสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากส่งผลให้เกิดการพัฒนา ในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพทุ่งหลวงรังสิต
2. เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านจิตภาพจากทุ่งหลวงรังสิตโดยศิลปิน
3. เพื่อนำผลงานศิลปะไปประยุกต์ใช้ในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมสร้างคุณค่าและยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดด้านความเชื่อและศาสนา

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นที่พึ่งทางใจมนุษย์เมื่อผู้คนเกิดความทุกข์หรือมีความต้องการทางด้านจิตใจ เช่นความรู้สึกว่าเหงา เปล่าเปลี่ยว หมดหวัง เพราะความไม่สมหวังหรือผลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก วัตถุไม่สามารถจัดหรือบรรเทาทุกข์ได้ทำให้มนุษย์หาที่ยึดเหนี่ยวให้เกิดความอบอุ่นแก่จิตใจซึ่งศาสนาทำหน้าที่ดังกล่าวให้กับมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด (ธรรมบุญ วิเศษสิงห์, 2550) ดังปรากฏผลงานศิลปกรรมอยู่ควบคู่กับพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม โดยมีความเชื่อความศรัทธาและความหมายในศาสนาพุทธเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม เป็นส่วนประกอบของรูปแบบที่แสดงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มากมายแตกต่างกัน ดังเช่น ความเชื่อในพระพุทธศาสนากับความเชื่อท้องถิ่นทุ่งหลวงรังสิต คติความเชื่อในศิลปะจีน ความเชื่อในศาสนาอิสลาม ที่ปรากฏในผลงานศิลปกรรมของทุ่งหลวงรังสิต

แนวคิดด้านความเป็นพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรม หมายถึง การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรม เป็นวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กันอย่างหลากหลาย ไม่ครอบงำซึ่งกันและกัน หากประเทศใดยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรมก็จะต้องไม่มีกฎหมายเคร่งครัดเกินไป ต้องเปิดโอกาสทางเลือกในการปฏิบัติโดยไม่มีวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งครอบงำ (อมรา พงศาพิชญ์, 2545) ดังปรากฏความเป็น

พฤติกรรม ที่แสดงถึงลักษณะความแตกต่างความหลากหลายทั้งสังคม เชื้อชาติ อาชีพ ชนชั้น ความคิด อุดมคติ วิถีชีวิต ความเชื่อที่ปรากฏในศิลปวัฒนธรรม ทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่หลากหลายรูปแบบผลงานศิลปกรรมในของทุ่งหลวงรังสิต

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีการรับรู้ (สุชาติ เถาทอง, 2553) การรับรู้ของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ การได้รับการฝึกฝนมาไม่เท่ากัน อาจจะแปลความหมายในทิศทางที่ลึกซึ้ง ครอบคลุมต่างกัน ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนและทำความเข้าใจกับระบบหลักการวิเคราะห์อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ให้เกิดความชำนาญเพื่อที่จะนำไปสู่การสัมผัสกับคุณค่า ความงาม เนื้อหาสาระ คติความเชื่อที่แฝงอยู่ในผลงานศิลปกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของการรับรู้ทางการเห็น

การรับรู้ตามความคิดและความรู้สึก (Thinking and feeling) เป็นการรับรู้ในอีกระดับหนึ่งที่มีการพัฒนาการมองเห็นให้รอบครอบถี่ถ้วนขึ้น เพื่อหาหนทางและหาคุณค่าในผลงานอย่างครอบคลุม พร้อมกับการค้นหาคุณภาพ (คุณค่า) ภายนอกและภายในของผลงานเพื่อตัดสินผลงานนั้นๆ ซึ่งจะต้องมองอย่างละเอียดถี่ถ้วนและการรับรู้ตามความเข้าใจ (Understanding) เป็นการรับรู้ด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ การรับรู้ในระดับนี้จะต้องมีพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ทางศิลปะจึงจะสามารถวิเคราะห์เข้าถึงรูปทรง เนื้อเรื่อง ความหมายหรือการแสดงออกอย่างมีแก่นสาร เช่น ความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) องค์ประกอบศิลป์ (Composition of Art) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (History of Art) เป็นต้น (สุชาติ เถาทอง, 2553) เป็นหลักการในการวิเคราะห์ อธิบายเพื่อหาคุณค่าเนื้อหาสาระ คติความเชื่อในการสร้างสรรค์ที่แสดงออกการจินตภาพทางวัฒนธรรมของทุ่งหลวงรังสิต

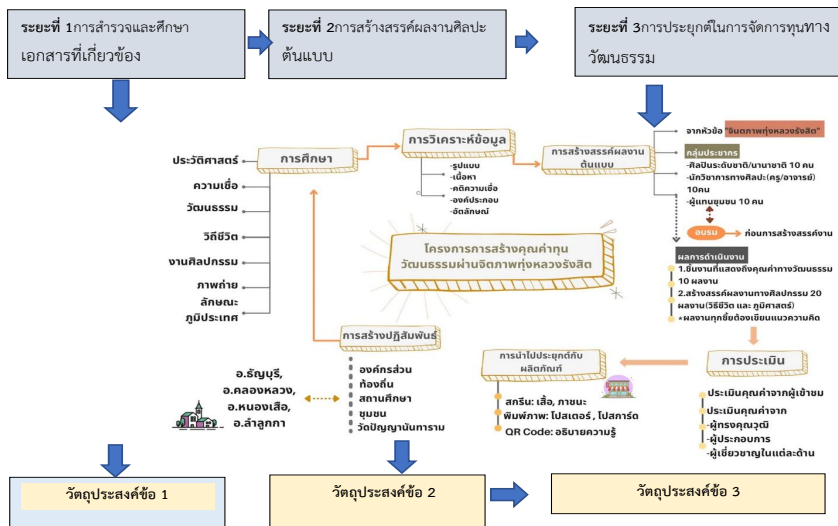
การรับรู้ตามปัญญาหรือปรัชญา (Intuition) เป็นการรับรู้ด้วยความซาบซึ้งและด้วยความเข้าใจแบบ “ทะลุปรุโปร่ง” สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าผลงานได้เป็นอย่างดีและมีเหตุผลหรือการยืนยันอย่างสมบูรณ์แบบ ถือว่าเป็นความเข้าใจขั้นสูงสุด (สุชาติ เถาทอง, 2553) เป็นการรับรู้ทางการเห็นที่มีความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ที่มีคุณค่าทางความงาม

อันจะนำไปสู่การจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต

สรุปการรับรู้ของแต่ละคนจะถึงขั้นสูงสุดได้จะต้องมีประสบการณ์ด้านศิลปะไม่ว่าจะเป็นแนวคิดด้านศาสนา ทฤษฎีการรับรู้ เพื่อนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานเกิดชุดความรู้ที่สามารถอธิบาย ตีความอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์คุณค่าวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการเป็น 3 ระยะ ตามแผนภาพกระบวนการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม

ระยะที่ 1 การสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยมีเป้าหมายศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต งานศิลปกรรม ภาพถ่ายลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ของทุ่งหลวงรังสิตสมัยก่อน

รัชกาลที่ 5 และสมัยรัชกาลที่ 5 ด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาชีพ (ทำนา, เกษตียว เรือ, สวนส้ม, มะม่วง, กล้วยหอม) วัฒนธรรมเกี่ยวกับสายน้ำ (ศิลปกรรม: วัด, ปฐมกรรม, ประเพณี, ความเชื่อ) และลักษณะทางกายภาพในอดีต และลักษณะทางกายภาพในปัจจุบัน นำมาสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ การจัดองค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออกของทุ่งหลวงรังสิต ในจังหวัดปทุมธานี อันเป็นแรงบันดาลใจที่สะท้อนจินตภาพ ความเชื่อ วิถีชีวิต ความศรัทธา สุนทรียะ สู่อการสร้างสรรคผลงานศิลปกรรมต้นแบบ เพื่อเป็นการสร้างคุณค่า และองค์ความรู้ทางทุนวัฒนธรรม ดังนี้

การศึกษาข้อมูลและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแบ่งตามแหล่งพื้นที่การวิจัย ทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอลองหลวง อำเภอธัญบุรี อำเภอหนองเสือ และอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยหลักที่ใช้ในการประเมิน คือ การประเมินเชิงคุณภาพ ใช้กับข้อมูลจากการศึกษา การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลเอกสาร กำหนดผู้ให้ข้อมูลคือ เครือข่ายศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์จังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมอำเภอ และผู้แทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขอบเขตของการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามรายละเอียดดังนี้

1. การสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ศึกษาความเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพทางภูมิศาสตร์จากภาพถ่ายของทุ่งหลวงรังสิต

2. การสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุ่งหลวงรังสิต ประกอบด้วย นักประวัติศาสตร์ ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ศิลปิน ผู้ประกอบการชุมชน (เครื่องมือการสำรวจข้อมูล และเครื่องมือการสัมภาษณ์)

3. การวิเคราะห์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ทุ่งหลวงรังสิต จังหวัดปทุมธานี สรุปข้อมูลการวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ การจัดองค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออกของทุ่งหลวงรังสิต จัดกลุ่มการวิเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านข้อมูล

จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์วีระวัฒน์ วงศ์สุปไทย คุณอนุกูล ใบไกล และอาจารย์ ธงชัย รักปทุม เพื่อสรุปการเลือกกลุ่มหัวข้อในการจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต

ระยะที่ 2 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมต้นแบบ

1. นำข้อมูลสรุปการวิเคราะห์ ตีความหมาย คุณค่าด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออกของวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต จากการวิเคราะห์สรุปได้ 4 หัวข้อ (เครื่องมือการจัดกลุ่มหัวข้อทุ่งหลวงรังสิต)

2. จินตภาพทุ่งหลวงรังสิต โดยศิลปินตามแนวความคิดคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่ง

หลวงรังสิต 4 หัวข้อ (เครื่องมือการคัดเลือกศิลปินให้เหมาะสมกับกลุ่มหัวข้อ) ศิลปินจำนวน 22 คน

- (1) กายภาพด้านวิถีชีวิตริมคลองทุ่งหลวงรังสิต
- (2) วัฒนธรรมข้าวกับสายน้ำ
- (3) ศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับข้าวและสายน้ำ
- (4) ความหลากหลายชาติพันธุ์

3. ประเมินผลคุณค่าทางวัฒนธรรมในผลงานสร้างสรรค์ **ระยะที่ 3** นำไปประยุกต์ออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมคุณค่าและสร้างมูลค่าด้วยเศรษฐกิจ (เครื่องมือการประเมินผลการสร้างสรรค์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ)

4. เครือข่ายศิลปิน สร้างสรรค์ผลงานการสร้างคุณค่าทุนวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 22 ผลงาน

จินตภาพ คือ ภาพที่เกิดจากจินตนาการ ซึ่งอาจเป็นภาพที่ปรากฏในจิต หรือภาพที่แสดงออกแล้วเป็นรูปทรงในงานศิลปะ (ชลูด นิ่มเสมอ, 2534)

ขั้นตอนการประเมินผล

1) การประเมินคุณค่าจากแรงบันดาลใจผ่านจินตภาพโดยศิลปินและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2) การประเมินจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้ง 4 ด้าน (กายภาพด้านวิถีชีวิตริมคลองทุ่งหลวงรังสิต วัฒนธรรมข้าวกับสายน้ำ ศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับข้าว และสายน้ำความหลากหลายชาติพันธุ์) พิจารณาคัดเลือกผลงานที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

5. ขึ้นเสนอผลงานการวิจัย เสนอผลงานภาคเอกสาร (ภาษาหนังสือ) ด้วยข้อมูลสรุปชุดความรู้การวิเคราะห์ คุณค่าทางวัฒนธรรมในทุ่งหลวงรังสิต และการจัดแสดงผลงานร่วมกับศิลปิน นักวิชาการทางศิลปะ ผู้แทนชุมชนที่ร่วมสร้างงานศิลปะ ในหัวข้อ “จินตภาพจากทุ่งหลวงรังสิต” อธิบายที่มาข้อมูล ความรู้ กระบวนการสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านผลงานศิลปิน ประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน นำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา วิเคราะห์ผลงานศิลปะที่สะท้อนทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ความหลากหลายลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพทุ่งหลวงรังสิต ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมที่แสดงออกที่โดดเด่นด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ และสัญลักษณ์ในการแสดงออกของวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต

1. รูปแบบ

วัฒนธรรมข้าว เป็นพิธีกรรมข้าวรูปแบบที่ทำกันมาในช่วงชุดคลองรังสิตเพื่อการเกษตรกรรมในการปลูกข้าว เป็นรูปแบบที่แสดงออกถึงการบูชาแม่โพสพและความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นสิริมงคลของชาวนา

วัดที่เกี่ยวกับข้าวและสายน้ำ มีรูปแบบการสร้างวัดหันหน้าไปทางลำคลอง สายน้ำเพื่อเป็นทางสัญจร และการก่อสร้างเป็นไปตามรูปแบบช่างหลวงภาคกลาง ทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีรูปแบบการสร้างอาคารสถาปัตยกรรมเป็นไปตามที่ปรากฏในแต่ละความเชื่อศาสนาที่เคยทำมาดังเช่นศิลปะจีน ศิลปะมอญ อิสลาม และคริสต์

2. เนื้อหาสาระและคติความเชื่อ

วัฒนธรรมข้าว แสดงออกเนื้อหาในการประกอบพิธีกรรมข้าวของชาวนาเพื่อความเป็นสิริมงคล ความกตัญญู ความศักดิ์สิทธิ์ของข้าว และนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ทั้งข้าวและผู้กระทำ และชาวนา

วัดที่เกี่ยวกับสายน้ำและข้าว เป็นการสืบสานพุทธศาสนาทั้งด้านพุทธประวัติและปรีชาธรรม และชื่อวัดที่เกี่ยวกับสายน้ำ เช่น วัดโรยฝน วัดลำน้ำ วัดธาราเขต และเกี่ยวกับข้าว ความอุดมสมบูรณ์ เช่น วัดกล้าขุ่ม วัดนาบุญ วัดธัญญะผล เป็นต้น

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงถึงความคิด ความเชื่อในแต่ละศาสนาและชุมชนที่เข้ามาในพื้นที่ทุ่งหลวงรังสิต ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมลดลงแต่ความหลากหลายในการแสดงออกเข้ามาแทนวัฒนธรรมเดิม

3. องค์ประกอบและสัญลักษณ์การแสดงออก

วัฒนธรรมข้าว แสดงออกด้วยรูปทรงในพิธีกรรม ประกอบด้วย ประติมากรรมแม่โพสพ ข้าวและเครื่องเซ่นที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ดอกดาวเรือง ดอกบัว ดอกมะลิ กล้วย อาหารคาวหวาน ยกเว้นจากข้าว และดนตรีบรรเลงเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเกี่ยวกับทุ่งหลวงรังสิต และพระเทศนา และเฉลยขัดแต่ละจากไม้ไผ่ในการประกอบพิธีกรรม ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูชาข้าว และพราหมณ์เป็นผู้สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประกอบกับนามธรรม(ความหมาย) ความเชื่อ ความศรัทธา ความเป็นสิริมงคล ความสำนึกในบุญคุณของแม่โพสพ ข้าวนำมาซึ่งพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นสิริมงคล

วัดที่เกี่ยวกับสายน้ำ รูปทรง สถาปัตยกรรม (อุโบสถ เจดีย์ วิหาร) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญคู่กับสายน้ำและทุ่งนา ต้นกล้า พืชพันธุ์ทางการเกษตรเป็นวิถีชีวิตริมคลอง สายน้ำอันเป็นสิ่งที่ใช้ในการสัญจร การอุปโภค บริโภค ผูกพันกับนามธรรม (ความหมาย) ชื่อที่เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ ความเรียบง่าย ศรัทธาในพุทธศาสนา ความเชื่อศรัทธาของคนในทุ่งหลวงรังสิต เป็นเมืองแห่งข้าวอันเป็นพื้นที่ของรัชกาลที่ 5 นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นวิถีชีวิตสายน้ำ เกิดวัฒนธรรม

ที่มากับสายน้ำมากมาย ดังเช่น การค้าขาย การเกษตร ประเพณีลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม รูปแบบ ศิลปกรรมเข้ามาพร้อมกับการอพยพเพื่อเข้ามาขุดคลอง และทำนา รับจ้าง ค้าขาย ดังเช่น ชาวจีน ชาวมอญ ชาวอิสลาม ชาวคริสต์ ซึ่งมีความศรัทธา ความเชื่อวิถีชีวิตในความหลากหลาย ทั้งรูปทรง รูปแบบ คติความเชื่อ วัฒนธรรม การแสดงออกของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ของทุ่งหลวงรังสิต วิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นเอกภาพ พึ่งพาอาศัยกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ตามแนวคิดความเชื่อ ความศรัทธาทางพุทธศาสนา นำมาซึ่งความสงบ สันติสุข

4. อัตลักษณ์ทุ่งหลวงรังสิต

ก่อกำเนิดจากการขุดคลองเพื่อการเกษตร ทำนา ปลุกข้าว ในพื้นที่ 4 อำเภอ (คลองหลวง ธัญบุรี ลำลูกกา หนองเสือ) โดยชาวจีนเป็นกลุ่มรับจ้างและมีพื้นที่ทำนาริมคลอง จึงทำให้มีความหลากหลายของกลุ่มคนเข้ามาอาศัยในการทำนา และก่อให้เกิดพิธีกรรมข้าว ตามความเชื่อของชาวนาที่ประกอบพิธีกรรมทุกพื้นที่เพื่อความ เป็นสิริมงคล ให้สำนึกถึงคุณค่าของข้าวไทย โดยทำ 3 ช่วง ช่วงแรกไถ รับข้าว (ข้าว ท้อง) และข้าวขึ้นยุ้ง และการสร้างวัดในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำและข้าว ทั้งชื่อ และความหมาย ความอัศจรรย์ เหตุการณ์ ตามความเชื่อ ก่อเกิดความหลากหลาย วัฒนธรรมจากการพาผู้คนที่มีความเชื่อเข้ามามากขึ้นตามลำดับ เข้ามาอาศัยในการ มาค้าขาย พักอาศัย สร้างบ้านเรือน สัญลักษณ์ทางศาสนา เพื่อประกอบพิธีกรรม และยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจควบคู่กับการดำเนินชีวิต และประเพณีต่างๆ เกิด วัฒนธรรม วิถีชีวิตริมคลอง เช่น กว๋ยเตี่ยวเรือ โรงสี โรงต่อเรือ การค้าขาย เป็นต้น นำมาซึ่งความเจริญทางสังคม เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม จนถึงปัจจุบัน เกิดเป็น ผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลงานศิลปกรรม วิถีชีวิต ตามเส้นทางริมคลองมากขึ้นและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ นำมาสรุปแผนที่ทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต (ภาพประกอบที่ 2) และการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมด้วยการสร้างวัด ชุมชน ความเชื่อความศรัทธา และวิถีชีวิต ประเพณี อาชีพ พิธีกรรมข้าวเกิดเป็นการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ของวัฒนธรรม (ภาพประกอบที่ 3)

ผลการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านจินตภาพของทุ่งหลวงรังสิตโดยศิลปินนำไปสู่การสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปข้อมูลการวิเคราะห์และกระบวนการสร้างคุณค่าวัฒนธรรมจากข้อมูลศิลปกรรมและการลงพื้นที่และนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมต้นแบบ

2. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมต้นแบบ

2.1 นำข้อมูลสรุปการวิเคราะห์ ตีความหมาย รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออกของวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต จากการวิเคราะห์สรุปได้ 4 หัวข้อ

2.2 ศิลปินจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต ตามแนวความคิดในการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต 4 หัวข้อ

(1) กายภาพด้านวิถีชีวิตริมคลองทุ่งหลวงรังสิต

ภาพริมคลองทุ่งหลวงรังสิตแสดงออกถึงความงามที่เหมือนจริงและการจินตภาพจากเรื่องราว ภาพถ่าย ความประทับใจในอดีตของศิลปินที่ประทับใจ ด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ความอุดมสมบูรณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม มาแสดงออกทางเทคนิควิธีการทาสีน้ำ สีอะคริลิก ภาพถ่าย

ภาพประกอบที่ 4 กายภาพด้านวิถีชีวิตริมคลองทุ่งหลวงรังสิต

ผลงานของอาจารย์บันชา ศรีวงศ์ราช

ชื่อผลงาน คลองรังสิตในอดีต เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ ขนาด 57 x 77 เซนติเมตร

ภาพประกอบที่ 5 ผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรลु วิริยะภรณ์ประภาส
ชื่อผลงาน ความเชื่อและวิถีชีวิตคลองรังสิต เทคนิค สีน้ำบนกระดาษ

ขนาด 57 × 77 เซนติเมตร

การสร้างสรรคตามแนวความคิดเห็นเฉพาะตน แสดงออกด้วยทัศนธาตุของสีแสงที่สะท้อนถึงความตื่นเต้น เคลื่อนไหว ว่องไวตามความเชื่อของศิลปะจีน ดังปรากฏผลงานที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตคลองรังสิต และการสร้างสีสันร่วมสมัยของอาจารย์บันชา ศรีวงศ์ราช ของเรือบรรทุกสินค้าริมคลอง ทำให้เกิดความน่าสนใจของวิถีชีวิตในอดีตให้เกิดความมีชีวิตชีวา ตามมุมมองความคิดสร้างสรรค์ ในการแสดงคุณค่าของวัฒนธรรมวิถีชีวิตคลองรังสิต

(2) วัฒนธรรมข้าวกับสาหร่าย

วัฒนธรรมข้าวและสาหร่าย ศิลปินแสดงออกของผลงานด้านรูปแบบทั้งรูปแบบที่เหมือนจริงและกึ่งนามธรรมโดยแสดงออกในการดูจากรูปแบบตามความเป็นจริงในธรรมชาติและจินตนาการรูปทรง องค์ประกอบศิลป์จากแนวเรื่องความอุดมสมบูรณ์ ความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งเทคนิควิธีการสีน้ำ สีน้ำมัน สีอะคริลิก และประติมากรรม

ภาพประกอบที่ 6 วัฒนธรรมข้าวกับสายน้ำ

ผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง

ชื่อผลงาน “ธัญญะบุรี ศรีพระโพสพ” เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้า

ขนาด 199 × 95 เซนติเมตร

การสร้างสรรค์ตามแนวความคิด ความอุดมสมบูรณ์ของสายน้ำ ดอกบัว พิธีกรรมข้าวในความรู้สึก และการใช้สัญลักษณ์แทนค่าความหมายของสายน้ำ และข้าวที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน ด้วยการจินตภาพองค์ประกอบใหม่ตามความคิดเห็นของศิลปินที่มีการเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีต-ปัจจุบัน ผสมผสานเทคนิควิธีการแสดงออกศิลปะร่วมสมัย

(3) ศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับข้าวและสายน้ำ

ภาพริมคลองทุ่งหลวงรังสิตการแสดงออกความงามที่เหมือนจริงและจินตภาพจากเรื่องราว ภาพถ่าย ความประทับใจในอดีตของศิลปินที่ประทับใจความเชื่อ วิถีชีวิต ความอุดมสมบูรณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม มาแสดงออกทางเทคนิควิธีการทั้งสีน้ำ สีอะคริลิค และภาพถ่าย

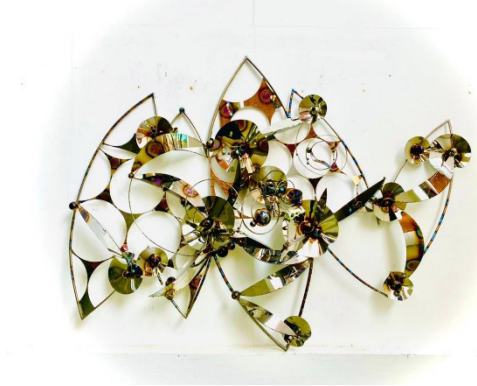

ภาพประกอบที่ 7 ศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับข้าวและสายน้ำ ผลงานของ
ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข
ชื่อผลงาน เรื่องเล่าที่คลองรังสิต (Some Stories at Klong)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข สร้างสรรค์ผลงานตามแนวความคิดเห็นเฉพาะตนให้เกิดความมีชีวิตชีวา ด้วยการประกอบกันของทัศนธาตุที่แสดงออกของความเชื่อและวิถีชีวิตคลองรังสิต และการสร้างสีสันร่วมสมัยชื่อผลงาน เรื่องเล่าที่คลองรังสิต ทำให้เกิดความน่าสนใจของวิถีชีวิตในอดีตในการขุดคลองตามมุมมองความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงคุณค่าของวัฒนธรรมวิถีชีวิตคลองรังสิต

(4) ความหลากหลายชาติพันธุ์

ความหลากหลายชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม ศิลปินจินตภาพตามรูปแบบเฉพาะตนที่มีการแสดงออกด้านรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ของการอยู่ร่วมกันของชาติพันธุ์ของสัตว์ เช่น สมัน ช้าง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เรียบง่าย ตามธรรมชาติและความหลากหลายของผู้คนเข้ามาด้วย ในทุ่งหลวงรังสิต

ภาพประกอบที่ 8 ความหลากหลายชาติพันธุ์
ผลงานของศาสตราจารย์อริยะ กิตติเจริญวัฒน์
ชื่อผลงาน พุ่งรวงทอง ปี พ.ศ. 2565 เทคนิค สแตนเลส
ขนาด 128 × 170 × 18 เซนติเมตร

ภาพประกอบที่ 9 ผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณสุชาติ เกาทอง
ชื่อผลงาน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต
เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ ขนาด 60 × 100 เซนติเมตร

ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุชาติ เถาทอง สร้างสรรค์ผลงานตามแนวความคิดที่แสดงถึงเทคนิควิธีการ องค์ประกอบใหม่ ที่อยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตสายน้ำ แห่งวัฒนธรรมในท่ามกลางสมัยใหม่ เทคโนโลยีใหม่ ที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ และการสร้างสรรค์ผลงานของ ศาสตราจารย์อริยะ กิตติเจริญวัฒน์ นำเสนอแนวคิดจากนามธรรมของวัฒนธรรมภาพจำในอดีตที่มีข้าว น้ำ วิถีชีวิตเก่า แสดงออกเทคนิคการใช้โลหะสมัยใหม่สะท้อนวัฒนธรรมร่วมสมัยในทุ่งหลวงรังสิต

สรุปคุณค่าความงามในการสร้างสรรค์ผลงานโดยศิลปิน สะท้อนอัตลักษณ์ความโดดเด่นของรูปธรรมแผนนัยนามธรรมความหมายเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต นำไปสู่การออกแบบ 3 ด้าน ดังนี้

1. **คุณค่าด้านความเป็นอัตลักษณ์** เรื่องเล่าประวัติศาสตร์ ประเพณีที่เกิดจากวิถีชีวิตของสายน้ำ ข้าวกลุ่มคน และภัยพิบัติเร็ว

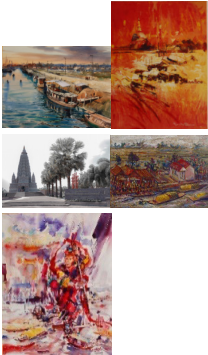
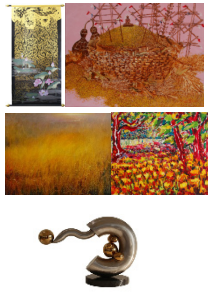
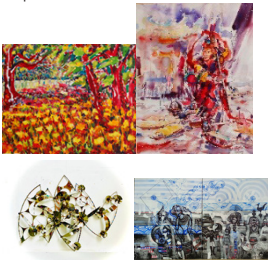
2. **คุณค่าด้านเทคนิคและศิลปะ** ความงาม ความหลากหลายรูปแบบทางวัฒนธรรมผลงานทางศิลปกรรม ที่เกิดศาสนสถาน วัด ประเพณี วัฒนธรรม

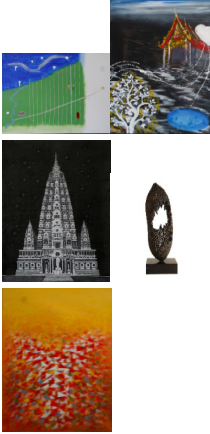
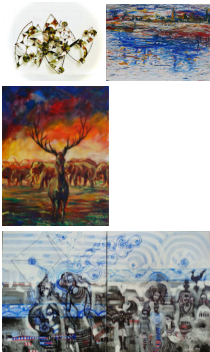
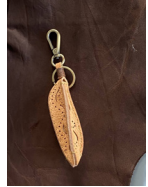
3. **คุณค่าของจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก** ความเชื่อในศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ลัทธิขงจื้อ เต๋า และความเชื่ออำนาจลี้ลับ พิธีกรรมทำขวัญข้าว แรกนาขวัญ

การประยุกต์ในการจัดการทุนทางวัฒนธรรม

สรุปการจินตภาพผลงานศิลปกรรมต้นแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์คุณค่าทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ศาสตราจารย์สุชาติ เถาทอง อาจารย์วีระวัฒน์ วงศ์ศุภไทย และอาจารย์ธัชชัย รักปทุม) โดยใช้ผลงานศิลปกรรมต้นแบบจาก 4 หัวข้อนำไปประยุกต์การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม

ตารางที่ 1 การประยุกต์ในการจัดการทุนทางวัฒนธรรม

จินตภาพท่ง หลวงรังสิต 4 หัวข้อ	จินตภาพผลงาน ศิลปกรรมต้นแบบ	ผลการประเมินภาพต้นแบบผล งานที่แสดงถึงอัตลักษณ์ท่ง หลวงรังสิตนำไปสู่ออกแบบ	การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม
1. กายภาพ ด้านวิถีชีวิต ริมคลองท่ง หลวงรังสิต		 คุณค่าด้านความเป็นอัตลักษณ์ เรื่องเล่าประวัติศาสตร์ ประเพณี ที่เกิดจากวิถีชีวิตของสายน้ำ ข้าว กลุ่มคน ความเชื่อ และวิถีชีวิต	การออกแบบสกรีน (เสื้อ กระเป๋า) สะท้อนความเชื่อและวิถี ชีวิตคลองรังสิต และการ สร้างสีสันร่วมสมัย ให้เกิด ความมีชีวิตชีวา ของ วัฒนธรรมวิถีชีวิตคลอง รังสิต
2. วัฒนธรรม ข้าวกับ สายน้ำ	 	 คุณค่าด้านความเป็นอัตลักษณ์ เรื่องเล่าประวัติศาสตร์ ประเพณี ที่เกิดจากวิถีชีวิตของสายน้ำ ข้าว ธรรมชาติ และความเชื่อ	การออกแบบสกรีน ภาชนะ สิ่งของเครื่องใช้ (แก้ว) ความมีชีวิตชีวาของความ เชื่อและวิถีชีวิต และการ สร้างสีสันร่วมสมัย สะท้อนคุณค่าของ วัฒนธรรมวิถีชีวิตคลอง รังสิต

จินตภาพทุ่ง หลวงรังสิต 4 หัวข้อ	จินตภาพผลงาน ศิลปกรรมต้นแบบ	ผลการประเมินภาพต้นแบบผล งานที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทุ่ง หลวงรังสิตนำไปสู่ออกแบบ	การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม
3.ศาสน สถานที่ เกี่ยวข้องกับ ข้าวและ สาหร่าย		 คุณค่าด้านเทคนิคและศิลปะ ความงาม ความหลากหลายรูป แบบทางวัฒนธรรมศิลปกรรม ที่ เกิดศาสนสถาน วัด ประเพณี วัฒนธรรม จากเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ที่เกิดจากวิถีชีวิต ของสาหร่าย ข้าวกลุ่มคน	การออกแบบพิมพ์ภาพ (โปสเตอร์) ความอุดมสมบูรณ์ของ สาหร่าย ดอกบัว พิธีกรรม ข้าว และการใช้สัญลักษณ์ แทนค่าความหมายของ สาหร่าย และข้าวที่มีการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ การอยู่ ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน
4. ความ หลากหลาย ชาติพันธุ์		 คุณค่าของจิตใจ อารมณ์ความ รู้สึก ความอุดมสมบูรณ์ของข้าว และสาหร่ายและความเชื่ออำนาจ ลี้ลับ พิธีกรรมทำขวัญข้าว แรกรนาขวัญ ความเชื่อในศาสนา การร่วมกันอย่างมีเอกภาพ	การออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องหนัง(พวงกุญแจ) ความอุดมสมบูรณ์ ความ เป็นสิริมงคล

- การออกแบบสกรีนเสื้อ

ภาพประกอบที่ 10 การออกแบบเสื้อทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต

- สิ่งของเครื่องใช้ทางวัฒนธรรม

ภาพประกอบที่ 11 การออกแบบภาชนะ สิ่งของเครื่องใช้ทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต

- พิมพ์ภาพ (โปสเตอร์)

ภาพประกอบที่ 12 การออกแบบโปสเตอร์

การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าของวิถีชีวิตทุ่ง
หลวงรังสิต สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม เรื่องเล่า และความเชื่ออันอาจ
ลึกลับ พิธีกรรมทำขวัญข้าว แรกนาขวัญ ความเชื่อในศาสนา นำมาสู่คุณค่าทางด้าน
จิตใจ ความรู้สึกในความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นสิริมงคลของข้าวและสายน้ำ การ
ร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

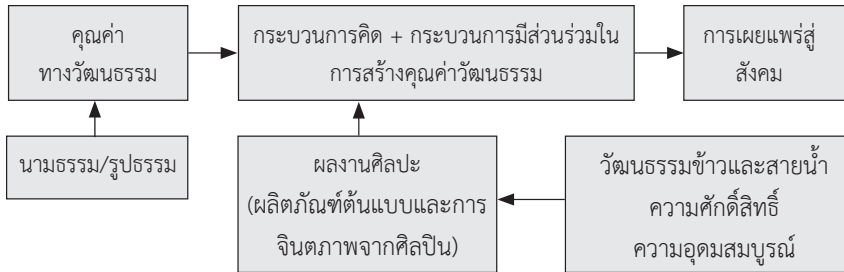
- ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง

แนวความคิดเกิดจากการมีส่วนร่วมของนักออกแบบและผู้ประกอบการ
เครื่องหนัง และการเลือกหัวข้อวัฒนธรรมข้าวและสายน้ำ ผลงานของศาสตราจารย์
ปรีชา เกาทอง และผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจรงค์ ใควาพิทักษ์เทศ นำมา
ออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องหนังที่แสดงออกถึงคุณค่าวัฒนธรรมสายน้ำและความ
สำคัญรูปทรงของเมล็ดข้าวที่มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ความอุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิต
การอยู่ร่วมกัน ในการออกแบบพวงกุญแจที่แสดงออกถึงคุณค่าของจิตใจ อารมณ์
ความรู้สึก ความงาม และความอุดมสมบูรณ์ของข้าว และสายน้ำ

ภาพประกอบที่ 13 การออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง

การประยุกต์ใช้ผลงานการจินตภาพโดยศิลปินทั้ง 22 ท่าน จากหัวข้อทั้ง 4 หัวข้อ ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และได้นำมาเผยแพร่เพื่อให้ผู้คน ชุมชน สังคมได้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต และเกิดความสำนึกทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต

ภาพประกอบที่ 14 การประยุกต์ใช้ผลงานการจินตภาพโดยศิลปิน

การสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิตจากกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (ภาพประกอบที่ 14) เกิดจากกระบวนการทางศิลปะ (รับรู้-ประสบการณ์-จินตนาการ) โดยศิลปินและการออกแบบ เกิดคุณค่าอัตลักษณ์ และการปรับตัวของจิตวิญญาณเก่า-ใหม่ และแสดงออกคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านงานศิลปะ และผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (ภาพประกอบที่ 17) และได้นำมาแสดงนิทรรศการ เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชน สังคม เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ และประชาชนได้มีส่วนร่วมสร้างสำนึกทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต ณ หอศิลปกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และงานแสดงนิทรรศการวิจัย บพท.ที่เขาวราช และการเผยแพร่งานภูมิศิลป์ ถิ่นปทุมธานี ลานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

ภาพประกอบที่ 15 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงพาณิชย์
ในงานแสดงนิทรรศการวิจัย บพท.ที่เยาวราช

ภาพประกอบที่ 16 การเผยแพร่งานภูมิศิลป์ ถิ่นปทุมธานี
ลานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

ภาพประกอบที่ 17 องค์ความรู้กระบวนการวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะและสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม

สรุปการจินตภาพผลงานศิลปกรรมต้นแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์คุณค่าทางวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิต โดยจะได้ผลงานศิลปกรรมต้นแบบนำไปประยุกต์ผลิตภัณท์ตามกระบวนการวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์และสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สู่การออกแบบผลิตภัณท์ต้นแบบ

องค์ความรู้กระบวนการวิเคราะห์คุณค่าวัฒนธรรมสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมจากการจินตภาพทุ่งหลวงรังสิต เกิดจากการค้นหาอัตลักษณ์และคุณค่าของทุ่งหลวงรังสิต ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของนักประวัติศาสตร์ ผู้ประกอบการด้านวัฒนธรรม และผู้ประกอบการผลิตภัณท์ชุมชน สังคม ศิลปินแห่งชาติ ศิลปิน-อาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ในพื้นที่ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอชัยบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ และอำเภอลำลูกกา สรุปข้อมูลที่ปรากฏวัฒนธรรม ทั้งนามธรรม (เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี) รูปธรรม (ศาสนสถาน พิธีกรรมข้าว วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม) โดยใช้กระบวนการคิด+กระบวนการให้สังคมมีส่วนร่วมสร้าง

คุณค่าวัฒนธรรม สร้างจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (รับรู้-ประสบการณ์-จินตนาการ (จินตภาพทุ่งหลวงรังสิต)) เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ปรากฏทั้งนามธรรม (จิตวิญญาณ อารมณ์ความรู้สึก ภูมิปัญญา คุณค่าทางวัฒนธรรมเก่า-ใหม่) ผสมผสาน รูปธรรม (ศาสนสถาน) ให้เกิดความเป็นเอกภาพของการมีส่วนร่วม (วัด-ชุมชน-สังคม-วิถีชีวิต) เกิดคุณค่าที่มีอัตลักษณ์และการปรับตัวของจิตวิญญาณเก่า-ใหม่ ผ่านการแสดงออกในงานศิลปะ ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของทุ่งหลวงรังสิต ทั้ง 4 หัวข้อ ดังเช่น กายภาพด้านวิถีชีวิตริมคลองทุ่งหลวงรังสิต วัฒนธรรมข้าวกับสายน้ำ ศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับข้าวและสายน้ำ และความหลากหลายชาติพันธุ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำองค์ความรู้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์นำไปใช้ในการอนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์งานศิลปะและการออกแบบในระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมทุ่งหลวงรังสิตที่มีความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันของสังคมในอดีตและปัจจุบันที่มีความหลากหลายของศาสนา เพื่อให้เกิดความปรองดองและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมปัจจุบันให้มีเอกภาพในความหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- ชลูด นิ่มเสมอ. (2534). **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรรมบุญ วิเศษสิงห์. (2550). **ปรัชญาศาสนา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุชาติ เถาทอง. (2553). **การวิจัยสร้างสรรค์ทัศนศิลป์**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2545). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม:กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.